

Crítica

ALADRO, Jordi; RODRÍGUEZ CEPE-DA, Enrique. *Cartes inèdites de Joan Amades entorn de les xilografies gironines*. Girona: Ajuntament, 2003. 142 p.

ARAGONÈS I PUIG, Neus. *Carles Bosch de la Trinxera i l'excurcionisme*. Barcelona: Cossetània, 2003. 70 p.

BOIX, Lurdes. *Història del Carnaval a l'Escala*. L'Escala: Ajuntament, 2003. 253 p.

CANTÓ I PAGÈS, Josep; MASCORT I VERT, Antoni. *Episodis de la història de Llagostera: Segles XVI-XVII*. Llagostera: Ajuntament, 2003. 105 p.

CARRERES I PÈRA, Joan. *Els goigs de mossèn Cinto*. Barcelona: Claret, 2003. 222 p.

CERCAS, Javier. *El móvil*. Barcelona: Tusquets, 2003. 120 p.

COL·LEGI MARISTES DE GIRONA. *La meua ciutat, Girona*. Barcelona: Planeta, 2003. 157 p.

Concurs d'idees. Girona: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, 2003. 44 p.

COROMINES, Xavier; CURBET, Quim. *A peu i en bicicleta de Girona a Sant Feliu per la via verda*. Barcelona: Quatre Cantons, 2003. 66 p.

COSTA, Lluís. *Sils*. Barcelona: Viena, 2003. 60 fotos.

DIVERSOS AUTORS. *Dominus Vobiscum. Història i vida del Seminari de Girona (del 1563 al 2003)*. Girona: JJ Comunicació, 2003. 281 p.

DIVERSOS AUTORS. *Girona, de Carlemany al feudalisme (785-1057): El trànsit de la ciutat antiga a l'època medieval*. Girona: Ajuntament, 2003. 429 p.

EIXIMENIS, Francesc [a cura de Sadurní Martí]. *Àngels e demonis*. Barcelona: Quaterns Crema, 2003. 248 p.

ESPAÑOL, Joaquim; OLIVERAS, Josep M. [fotos]. *Girona. Anatomia de la ciutat històrica*. Barcelona: Lunwerg, 2003. 206 p.

ESPONELLÀ, Núria. *Sunitha. Història d'una nena apadrinada*. Barcelona: Columna, 2003. 216 p.

Els mestres de l'exili

MARQUES, Salomó. **Maestros catalanes del exilio**. El Colegio de Jalisco. Zapopan (Mèxic), 2003. 182 p.

L'any 1995 Salomó Marquès, catedràtic d'història de la pedagogia catalana i, amb tota seguretat, el més gran coneixedor de l'educació i dels educadors catalans del segle XX, va publicar *L'exili dels mestres (1939-1975)*, una obra fruit de molts i intensos anys de recerca sobre una qüestió poc estudiada, esparxa, massa oblidada i de mal documentar.

Encara que pugui semblar estrany (o no tant), una obra de referència com aquesta no disposava encara d'una versió en castellà. Ha hagut de ser una institució mexicana, El Colegio de Jalisco, amb la qual la Universitat de Girona manté una relació acadèmica consistent i ja consolidada, qui ha assumit aquest deure. De manera que el llibre que presentem és, a grans trets, una traducció, amb matisos, d'aquell treball de 1995. *Maestros catalanes del exilio* manté l'esquelet bàsic de l'obra mare («Tipologia general dels mestres exiliats», «Els mestres abans de l'exili», «Els mestres a l'exili», «El retorn a Catalunya» i «Conclusions»), però val la pena fer referència als matisos.

En primer lloc, s'hi incorporen noves aportacions, fruit tant del que s'ha

publicat al respecte aquests darrers vuit anys com de les entrevistes i troballes, de la recerca persistent, callada i inesgotable feta pel mateix autor. En segon lloc, se n'ha exclòs l'interessantíssim apèndix documental, que recull textos de o sobre els mestres Josep Donjó, Bernardí Lite i Ciscu Manet (Antoni Sancho), i s'ha refet considerablement, per raons òbvies, el capítol dedicat als mestres exiliats a Mèxic.

Marquès diferencia quatre tipus de mestres catalans a Mèxic: els qui exerciren en centres creats pel govern republicà espanyol a Mèxic capital (per exemple els gironins Marcel Santaló i Miquel Santaló); els qui treballaren en centres creats pel Patronat Cervantes a diverses ciutats mexicanes (Córdoba, Tampico, Tapa-chula, Mérida, etc.), entre els quals hi havia l'olotí Ramon Calm i els germans Antoni, Josep i Lluïsa Bargés; els mestres seguidors i aplicadors de la pedagogia del mestre francès C. Freinet, i els que no es poden encabir en els tres casos anteriors, com Josep Mascort i Joaquim Xirau.

El text s'entreté especialment en tres mestres freinetians (Ramon Costa Jou, Patricio Redondo i José de Tapia), per la rellevància del seu treball pedagògic i per l'orientació popular de les seves escoles, en contrast amb l'aportació de la resta, també moderna i renovadora però més

adreçada als fills de la burgesia mexicana.

Un pas més, doncs, en el coneixement de la pedagogia catalana, que ara podran conèixer també els qui només llegeixen ciència en castellà.

Xavier Besalú

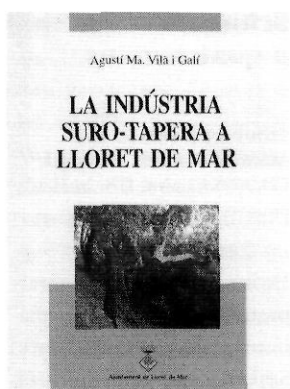
Una aproximació local a la indústria surotapera

VILÀ I GALÍ, Agustí M.

La indústria surotapera a Lloret de Mar.

Ajuntament de Lloret de Mar, 2002. 308 p.

La indústria surotapera ha estat, segurament, la més característica de les comarques gironines, pels homes i capitals que va posar en marxa, per les expectatives que va generar i per la implantació d'una autèntica forma de vida per als seus treballadors. L'obra d'Agustí M. Vilà ens aproxima al cas de Lloret de Mar, una població on aquesta activitat no tingué el nivell d'importància d'altres localitats, com Palafrugell o Sant Feliu de Guíxols, ni actualment en queden vestigis, però que (com molt bé explica Vilà) generà molts llocs de treball i moltes riqueses, sobretot entre els anys 1866 i 1920. L'autor presenta les primeres notícies d'aquesta activitat en el segle XVIII, la seva implantació a Lloret, l'auge

de la segona meitat del segle XIX i la seva crisi i desaparició durant els primers decennis del segle XX. L'estudi inclou capítols particulars dedicats a empreses i industrials de Lloret, a la participació de lloretencs en els debats sobre els aranzels de sortida dels taps, a les institucions i associacions aparegudes a l'empara d'aquesta indústria i a algunes biografies de tapers lloretencs.

Agustí M. Vilà no és un especialista en la història de la indústria surotapera. Ell mateix indica en la introducció que el seu propòsit era fer un estudi sobre les activitats industrials de Lloret de Mar, però que l'enorme volum d'informació que ha recollit l'ha obligat a dividir aquest projecte en diferents llibres que té previst anar publicant els propers anys. Tot i així, ha pogut ser testimoni del que els estudiosos d'aquesta indústria hem pogut captar des de fa temps: la necessitat d'anar a buscar les fonts

d'empreses (o de particulars: industrials, comerciants, comissionistes...) per poder tenir una idea més correcta del desenvolupament del negoci. Les dades que ens faciliten els arxius municipals són molt vàlides, però parcials; queden molts aspectes sense possibilitat d'anàlisi. I a més, pel que fa al llibre que ens ocupa, ha tingut el problema que per analitzar les diferents empreses i industrials (i intermediaris: el cas de Josep Moré i Crosas) que apareixen en diferents capítols del llibre, s'ha hagut de recórrer a llibretes de notes o de correspondència. La manca de fonts comptables ha impedit a l'autor quantificar correctament les activitats comercials de les empreses que esmenta. D'aquesta manera, el capítol dedicat a l'empresa Pujol Hnos. y Cía, una de les empreses lloretenques més importants de l'època, s'ha hagut de realitzar a partir de dades disperses i dels fons de l'empresa Arxer Hnos. y Cía, resultat del canvi de nom i de socis de l'anterior empresa que va tenir lloc el 1906, la qual cosa dóna com a resultat una visió amb excessives referències anecdòtiques i molt poc articulada. En canvi, són molt apreciables, fonamentalment pel seu vessant quantitatiu, el capítol dedicat a l'empresa Ball-latinas, Comas y Cía, compradors i preparadors de suro portuguès (manquen estudis que

ens parlin dels industrials tapers catalans que van anar a comprar suro a Portugal durant la segona meitat del vuit-cents); les dades d'unes llibretes de producció del taper Josep Moré i Vidal (1865-1889), i els capítols dedicats a l'empresa Arxer Hnos. y Cía (vendedors de taps a l'Havana i a Alemanya i el centre d'Europa) i a Josep Moré i Crosas, comissionista i venedor de suro i taps. Agustí M. Vilà s'ha entretingut a buidar pacientment totes les dades de vendes de taps i carracs d'aquestes empreses i transcriure-les al llibre.

El principal encert del llibre és, precisament, el seu vessant quantitatiu: la facilitació al lector de les dades sobre la base de les quals ha elaborat l'estudi. A més de transcriure totes les vendes de taps que ha pogut localitzar, l'autor ens proporciona totes les referències sobre el suro existents a l'amillarament de 1879 i, en uns extensos apèndixs, totes les dades que hom pot trobar sobre aquesta indústria a l'Arxiu Municipal de Lloret de Mar: matrícules de la contribució industrials, tapers indicats als padrons d'habitants i alguns textos de l'època.

Així, hem de valorar molt positivament l'estudi d'Agustí M. Vilà, aparegut en un bon any per a la història de la indústria surotapera a Catalunya, ja que la seva aparició ha estat paral·lela a la de dos estudis

locals sobre aquesta indústria a Palafrugell i a l'Alt Empordà nord-occidental que ens permeten tenir una visió molt més exacta del que representa la implantació d'aquesta indústria a les nostres comarques.

Joaquim Alvarado

156 jaciments arqueològics

Tarrús i Galter, Josep.

Poblats, dòlmens i menhirs. Els grups megalítics de l'Albera, serra de Rodes i cap de Creus

(Alt Empordà, Rosselló i Vallespir oriental).

Diputació de Girona.

Girona, 2002.

950 pàgines, 387 figures i fotografies.

El període històric que comprèn del 4000 al 2000 abans de Crist és una de les etapes més interessants de la nostra prehistòria recent. És en aquest període que les primeres comunitats pageses, ja plenament consolidades, coneixen un seguit de canvis que afecten profundament les seves estructures socials, econòmiques i ideològiques. Aquests canvis es reflecteixen en aspectes tan diversos com un important augment demogràfic, que permet que per primer cop s'ocupi intensament tot el territori; la implantació del ritual d'enterrament col·lectiu, amb la utilització d'una gran quantitat i diversitat de llocs funeraris, i singularment dels